

Viimeisimmät julkaisuni Helsingin Sanomien vieraskynässä ja mielipide-palstalla

Sisältö

HS-vieraskyviä	2
Eläkerahaa hoitovakuutukseen.19.6.96	2
Vanhuudenturvan takeeksi tarvitaan reilut pelisäännöt. 23.2.2004.....	4
Miesten ja naisten hoivantarve olisi arvioitava tasapuolisesti.13.10.2005	6
Yhdysvaltain asuntolainakriisistä tulee ottaa oppia Euroopassa.19.9.2008	8
Talouden epätasapainon syihin on tartuttava. 21.5.2010	10
HS - mielipiteitä	12
Samaan virtaan ei voi astua kahdesti. 23.3.2010	12
Eläköön juopot rotat. 6.7.2010.....	13
Suurten yksiköiden taloudellisuutta tutkittava. 24.8.2010	13
Kuinka arvokasta on ministerin aika? 22.9.2010.....	14
Taidevääreännökset lisäävät aitoja totuuden kokemuksia. 26.10.2010.....	15
Yhteiskunnalliset palvelut tulee antaa innovatiivisten ihmisten järjestettäväksi. 29.4.2011	16
Rakennettiinko Säätytalossa elitististä korttitaloa? 18.6.2011	17
Lain toimivuus edellyttää faktatietoa vanhustenhuollosta. 3.8.2011	18
Nyt kannattaisi tutkia velaksi pelaamisen määrää ja laatua.14.10.2011	19
Kaivaako EKP nyt eurolle kuoppaa? 1.3.2012	20
Vanhustenhuollossa laatua ei saa halvalla. 31.7.2012	20
Paljonko olemme hyötyneet Kreikan kriisistä? 1.12.2012	21

Valtiolta kannattaa vaatia kilpailukykyä. 17.1.2013	22
Kaikki eivät voi tavoitella suurinta tuottavuutta. 27.2.2013	23

HS-vieraskyniä

Eläkerahaa hoitovakuutukseen.19.6.96

Vanhustenhuolto vaatii lisää avohoitoa, muuten syntyy taas laitoskierre

Selkeäksi tavoitteeksi pitäisi asettaa kotona asumista tukevan avohuollon kehittäminen, jota asiakkaat itsinkin toivovat, kirjoittaa Timo Karjalainen.

Ikäihmisten eläkkeet ovat lainsäädännöllä hyvin turvatut. Eläkkeensaajien määrän kasvaessa myös eläkkeiden keskimääräinen taso nousee. Työeläkkeet vakiintuvat noin 60- 70 prosenttiin eläkettä edeltävistä nettoansioista. Kansaneläke takaa kaikille taloudellisen perusturvan.

Yhteiskunnan lupaus vanhuuden eläketurvasta on kansainvälistä kärkeä, jos vain taloutemme kasvaa kohtuullisesti.

Vanhuuseläkkeet ovat sosiaaliturvamme kasvava painoalue. Vanhuspoliittisen tavoite- ja strategiatoimikunnan mietinnön mukaan vanhusten taloudellisen turvan osuus julkisista sosiaalimenoista oli 23 prosenttia vuonna 1994. Vuonna 2020 sen arvioidaan olevan 40 prosenttia. Pääosa on eläkkeitä. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin huhtikuussa 1996 ilmestyneessä raportissa asiantuntijat arvioivat sosiaali- ja terveyspalvelujen rakennemuutosta. Juhani Lehdon ja Marja Vaaraman artikkelin mukaan vanhusten pitkäikäisyyden ja – hoivan kustannukset pienenevät vuodesta 1992 vuoteen 1994 noin 1,8 miljardia markkaa eli noin viidenneksen.

Luku on karkea arvio, mutta suunta on selvä. Säästöt kohdistuivat pääosin vanhusten psykiatriseen sairaalahoitoon ja muuhun erikoistasoiseen pitkäaikaiseen laitoshoitoon.

Saksan hoitovakuutus on asiakaslähtöinen

Epätarkoituksenmukaistaja kallista laitoshoidoa korvattiin palvelutaloilla, hoivakodeilla ja niin sanotulla palveluasumisella, joka on laitoshoidoa kodinomaisempaa, kevyempää ja halvempaa. Tältä osin palvelurakenteen muutos toteutui tavoitteiden mukaisesti, joskin laitoshoidoa purettiin niin nopeasti, ettei korvaavaa laitoshuoltoa ehditty vastaavasti kehittää.

Varsinaisen avohuollon tarkoituksena on tukea asumista omassa kodissa ja tutussa elinympäristössä. Tähän varat eivät riittäneet. Tilastot viittaavat siihen, että kunnallista henkilöstöä jouduttiin siirtämään avohuollosta uusiin palveluasumisyksiköihin.

Nyt olisi aika siirtyä palvelurakenteen muutoksen toiseen vaiheeseen. Selkeäksi tavoitteeksi pitäisi asettaa kotona asumista tukevan avohuollon kehittäminen, jota asiakkaat itsekin toivovat. Tarvitaan lisää kotiapua, kotisairaanhoidoa, päivätoimintaa ja kuljetuspalveluja. Asuntoja tulee suunnitella, korjata, muuntaa ja varustaa huonompikuntoisiakin silmälläpitäen. Mataliinkin kerrostaloihin tarvitaan hissejä.

Ellemme panosta avohuoltoon, saatamme ajautua hankalaan kierteeseen: mitä vähemmän varoja riittää kotona asumisen tukemiseen, sitä suuremmaksi kasvavat palveluasumisen ja varsinaisen laitoshoidon kysyntä; ja mitä enemmän niitä kysytään, sitä enemmän niitä pitää yhteiskunnan tai markkinoiden järjestää, jolloin varoja riittää entistä vähemmän varsinaiseen avohuoltoon.

Jos varojen niukkuudesta johtuva kierre päästetään vauhtiin, Suomi saattaa palata takaisin maailman laitostavaltaisimpien maiden joukkoon.

Aikoinaan muutettiin vanhainkoteihin turhan usein asumisen ja avopalvelujen puutteiden takia. Elisa Karjalainen ja Sirkka-Liisa Kivelä selvittivät vuonna 1994 kahdestakymmenestä palvelutalosta palvelutaloon muuttoon johtaneita syitä. Miehistä 25 ja naisista 29 prosenttia oli muuttanut palvelutaloon asunnon huoltovaikeuksien takia. Miksemme pysäyttäisi asumisen ongelmista johtuvaa orastavaa kakkoskierrosta kohti laitosmaista elämää?

Niukat resurssit ovat aiheuttaneet myös pulmia vanhustenhuollon kohdentamisessa ja maksuissa. Kunta on velvollinen järjestämään palveluja harkitsemalla kunkin yksilöllisen palvelutarpeen erikseen. Vaikka sosiaalihuoltolain mukaan tulojen, varallisuuden, sukupuolen, asuinpaikan tai asumismuodon ei pitäisi vaikuttaa vanhusten mahdollisuuksiin saada tarvitsemiaan julkisia palveluja, ajan myötä ne voivat alkaa vaikuttaa.

Saksassa tuli voimaan vuonna 1995 hoitovakuutus. Se sisältää piirteitä, joista voi ottaa mallia. Vakuutuksen tavoitteena on turvata päivittäisessä arkielämässään säännöllisesti apua tarvitsevien vanhusten ja muiden ihmisten toimintakykyä tukevat hoito- ja hoivapalvelut. Asiantuntijat arvioivat tuen tarpeen. Tukeen oikeudet jaetaan toimintakyvyn eli avun tarpeen mukaan kolmeen ryhmään. Kussakin ryhmässä on määritelty palvelumäärä, johon tarvearvion läpäisseillä asiakkaalla on oikeus. Asiakkaalla on esimerkiksi oikeus saada kotiinsa kotiavustajan ja kotisairaanhoidajan palveluja tietty määrä kuukaudessa.

Asiakas voi ottaa palvelusuorituksen sijasta rahaa ja käyttää sen melko vapaasti palvelujen hankintaan. Palveluna annettu tuki on rahalliselta arvoltaan korkeampi kuin rahasuoritus vastaavassa ryhmässä. Mahdollista on myös antaa asiakkaalle sekä palvelua että rahaa niin, että niiden yhteisarvo pysyy tietyn rajan alla.

Saksan järjestelmä kattaa laitoshuollon, palveluasumisen ja kotiin tuodut avohuollon palvelut. Pyrkimyksenä on nimenomaan avohuollon kehittäminen. Järjestelmä laajenee koskemaan laitoshuoltoa heinäkuussa 1996.

Saksan järjestelmän tapaista selkeyttä, asiakasnäkökulmaa ja yhteisvastuullisuutta kaippaa suomalaisen järjestelmään. Dementian tai muun toimintakyvyn raskaan ja pitkäaikaisen vajavuuden kunnollisen hoidon ja hoivan kokonaiskustannukset voivat olla noin puolet omakotitalon hinnasta. Kukaan ei voi varmasti välttää tällaista riskiä, jolloin riskin kanto kuuluu luontevasti yhteiskunnalle. Mutta millä tavalla?

Täsmäinvestointi hoitovakuutukseen toisi työpaikkoja

Lisärahoitus on mahdollista, jos suostumme arvioimaan vanhuuden sosiaaliturvan rakennetta uudelleen. Voimme esimerkiksi siirtää varoja eläketurvan rahastoista palvelujen turvaamiseen lisäämättä sosiaaliturvan kokonaismenoja. Se, paljonko tällainen varainsiirto alentaa nykyisiä tai luvattuja eläkkeitä, riippuu olennaisesti hoitovakuutuksen työllisyysvaikutuksesta. Järjestelyssä on tähdittävä uusiin työpaikkoihin ja annettava omaisille enemmän valinnan mahdollisuutta vaihtaa halutessaan ansiotyötä väliaikaisesti hoito- ja hoivatyöksi.

Verovarojen "täsmäinvestointi" hoitovakuutukseen synnyttäisi enemmän työpaikkoja kuin useimmat muut verovarojen käyttömuodot. Huolellisesti työllisyyden edistämiseen täsmätyllä hoitovakuutuksella saataisiin vanhusten avohuollon palveluvajaus täytetyksi, niin että työttömyysturvan menot pienenisivät. Tällä lisärahoituksella voitaisiin kehittää muuta sosiaaliturvaa työllisyyttä lisäävästi, esimerkiksi laajentaa hoitovakuutusta vammaisiin ja mielisairaisiin.

Edellytyksenä työllisyyden lisäämiselle on vain se, että turvattujen ja laadukkaiden kotimaisten palvelujen vastineena suostumme maksamaan turvastamme oikean hinnan, oikean aikaan ja yhteisvastuullisesti. Sosiaalipolitiikan ensimmäisiä tehtäviä on nyt yhdistää mielekkään työn tekemisen mahdollisuus perusteltuihin palvelutarpeisiin.

TIMO KARJALAINEN

Kirjoittaja on Stakesin erikoistutkija ja valmistelelee väitöskirjaa vanhustenhuollon maksujärjestelmistä.

Vanhuudenturvan takeeksi tarvitaan reilut pelisäännöt. 23.2.2004

Vanhuudenturvan rahoituksessa kannattaa vaalia kansallista etuamme, kirjoittaa Timo Karjalainen.

Vanhuudenturvamme vaatii hyvin suunniteltua rahoitusta, koska turvaa tarvitsevien ja siitä nauttivien määrä kasvaa nopeasti. Lakisääteistä vanhuuseläkettä maksettiin vuoden 1990 lopussa 737 000 ihmiselle; vuonna 2002 luku oli 892 000. Kasvua on ollut 1,8 prosenttia vuodessa. Myös keskimääräiset kuukausieläkkeet kasvavat, koska yhä useammalla on ansioeläke.

On arvioitu, että suomalaiset ovat työelämän jälkeen eläkkeellä keskimäärin 20 vuotta. Eläkettä nautitaan niin pitkään, että lakisääteisiä eläkkeitä on tulevaisuudessa vaikea rahoittaa. Vapaaehtoisia eläkkeitä säästävien määrä onkin kasvanut nopeasti noin puoleen miljoonaan. Viime vuonna säästöt kasvoivat 15 prosenttia.

Monet ihmiset kuluttavat vapaaehtoiset eläkesäästönsä lakisääteisiä vanhuuseläkkeitä edeltäviin varhaiseläkkeisiin. Julkinen valtakaan ei säästä varoja myöhemmän vanhuuden palvelutarpeisiin. Vanhuudenturvamme rahoitus vaikeutuu nimenomaan eläkejaksen loppupäässä, jolloin monet ikäihmiset tarvitsevat runsaasti sosiaali- ja terveystalvija.

Yleiskuvan nykyisestä palvelutilanteesta saa seuraavista tilastotiedoista: 65 vuotta täyttäneitä oli pysyvässä laitoshoidossa tai palveluasunnoissa vuoden 2001 lopussa 54 000; säännöllistä kotihoitoa sai 52000 ikäih-

mistä. Yli kolme kuukautta kestävässä pitkäaikaishoidossa oli 13,5 prosenttia 65 vuotta täyttäneistä. Palveluja saavien keski-ikä oli noin 80 vuotta.

Alle puolet ikäihmisistä on pitkäaikaisesti avo- tai laitoshoidossa ennen kuolemaansa. Laitoshoito kestää keskimäärin vuoden. Monilla laitoshoidon edeltää avohoidon jakso, jonka pituudesta ei ole tilastoja.

Hyvän palveluturvan järjestäminen vaatii tarkkoja tietoja erityisesti pitkäaikaishoidosta.

Pitkäaikaishoidon rahoitus on monitahoinen pulma. Sen ratkaisemiseksi on syytä tarkastella vanhuudenturvaamme kokonaisuutena, johon kuuluvat lakisääteiset vanhuuseläkkeet, vapaaehtoiset eläkkeet, ikäihmisten muu varallisuus sekä julkinen ja yksityinen pitkäaikaishoito.

Tälle kentälle tarvitaan reilut ja avoimet pelisäännöt, jotta saisimme vanhuudenturvastamme irti mahdollisimman suuren hyödyn ja näkisimme selvästi tuen kohdentumisen. Rahojen tulisi riittää tasapuolisesti kaikille suomalaisille koko vanhuusiän.

Ikäihmisten pitkäaikaishoidon rahoitus pitäisi jakaa selvästi yhteiskunnan ja hoitoa saavien asiakkaiden kesken. Yhteiskunnan osuutta voidaan pitää perusturvana, jonka rahoittaisimme veroilla. Omavastuun maksaisivat pitkäaikaishoidon asiakkaat asiakasmaksuina eläkkeistään ja muista varoistaan.

Pitkäaikaissäästämistä pohtinut ns. Siva-työryhmä ehdotti, että ihmisiä kannustetaan verohelpotuksin säästämään vanhuutensa varalle.

Jos verohelpotusten tielle lähdetään, osa säästöistä on syytä kohdistaa Suomessa tuotettavan pitkäaikaishoidon rahoitukseen. Koska vain osa ikäihmisistä päätyy pitkäaikaishoitoon, asiakkaan kannattaisi varautua hoidon kustannuksiin verorahoitteista perusturvaa täydentävällä vakuutuksella. Jos vakuutusta ei olisi, pitkien hoitajaksojen asiakasmaksut voivat vähentää vanhuksen jälkeensä jättämää perintöä. Vakuutuskorvaus ei saisi vähentää verorahoituksella kustannettavaa perusturvaa.

Ne, jotka eivät pitkäaikaishoitoa tarvitse, hyötyisivät tästä ainakin verohelpotuksen verran. Tässä joukossa on erityisen paljon miehiä, sillä miehet kuolevat keskimäärin seitsemän vuotta naisia nuorempina ja riva-kamminkin.

On loogista, että jos vakuutusmaksut ovat verovähennyskelpoisia, niin niitä vastaavat vakuutuskorvaukset ovat veronalaisia. Verot tulisi myös maksaa maahan, joka verohelpotukset on myöntänyt. Näin rahat eivät karkaa vanhuudenturvamme rahoituksen ulottumattomiin.

Nykyisin lähes puolet eläkkeisiin ja palveluihin kotimaassa käyttämistämme rahoista palautuu takaisin Suomeen tulo- ja kulutusveroina sekä eläkevakuutusmaksuina. Tämän rahojen takaisinsyötön takia voimme rahoittaa kansallisen vanhuudenturvamme taloudellisesti. Turvan rahoituksessa kannattaa vaalia kansallista etuamme.

EU:n pelisäännöt antavat ihmisille vapauden kuluttaa eläkkeensä ja muut varansa missä ja mihin tahansa. Periaate on sinänsä hyvä, mutta sen mahdollistavat käytännön pelisäännöt vaativat vielä selvennystä.

Suomesta maksettiin vuonna 1995 eläkkeitä 24000 ulkomailla asuvalle; vuonna 2002 luku oli 53000. Ulkomailta Suomeen maksetuista eläkkeistä ei ole tilastoja. Vanhuudenturvamme rahoitus vaikeutuu, jos kovin monia eläkkeitä rahoitetaan kotimaasta, mutta niitä verotetaan ja kulutetaan ulkomailla. Espanjassa ja

Ranskassa vakinaisesti asuvat suomalaiset eläkeläiset maksavat tulo- ja kulutusveronsa asuinmaihinsa. Vain valtion ja kunnan eläkkeistä maksetaan tuloverot Suomeen.

Olisi perusteltua, että ulkomailla eläkkeistään nauttivat maksavat tuloverot eläkkeistään siihen maahan, jossa he ovat eläkkeensä ansainneet.

Palvelujen rahoitukseen ei saisi olla este ihmisten vapaalle liikkumiselle. Palvelujen rahoituksen turvaaminen vaatii kuitenkin vielä paljon selventämistä. Runsaasti palveluja tarvitsevilla vanhuksilla ja vammaisilla ei tosin ole vielä käytännössä vapaata oikeutta muuttaa kunnasta toiseen edes Suomessa. Eikö se olisi hyvä järjestää ensin kuntoon?

Timo Karjalainen

Kirjoittaja on Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen Stakesin erikoistutkija.

Miesten ja naisten hoivantarve olisi arvioitava tasapuolisesti.13.10.2005

Hallitus esittää vanhustenhuollon palveluntarpeen arvioinnin alaikäräjäksi 80:tä vuotta. Se on liian korkea, kirjoittaa Timo Karjalainen.

Eduskunnassa on käsiteltävänä lakiesitys (95/2005) sosiaalipalveluiden saamisen turvaamisesta, palvelujen asiakaslähtöisyyden parantamisesta ja laadun kehittämisestä. Palveluja annettaessa otetaan huomioon asiakkaan toivomukset ja yksilölliset tarpeet. Laki täsmentää palvelujen tarvearviota. Asiakkaan mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun sekä niiden toteuttamiseen parannetaan.

Kunnille esitetään velvollisuutta järjestää hoivapalvelujen tarpeen arviointi. Kiireellisissä tilanteissa on toimittava viipymättä. Kiireettömissä tapauksissa 80 vuotta täyttäneiden ja kaikkien Kelan erityishoitotukea saavien hoivantarve on arvioitava viikon kuluessa yhteydenotosta. Erytishoitotukea saavat arkielämässään paljon tukea tarvitsevat vammaiset ja pitkäaikaissairaat, harvemmin ikäihmiset.

Näille ryhmille esitetään siis subjektiivista oikeutta vaatia kunnalta palvelutarpeittensa arviointia. Myös omaiset voivat käyttää tätä oikeutta. Lain välittömiksi lisäkustannuksiksi arvioidaan 16 miljoonaa euroa vuodessa. Se on noin prosentti vanhustenhuollon kuluista. Lain on tarkoitus tulla voimaan maaliskuussa 2006.

Hallituksen oletuksen mukaan lakiesitys ei muuta kunnan velvollisuutta järjestää sosiaalihuollon palveluja ikäihmisille. Se ei tunnu uskottavalta. Kokemukset osoittavat, että sosiaaliturvaa koskevan uuden lain vaikutukset alkavat yleensä näkyä vasta vuosien kuluttua, kun lain suomat oikeudet tulevat ihmisille tutuiksi.

Hallituksen lakiesitys avaa asiakkaille ovea hoivatakuuseen. Tarvearvio on yksi sääntelykeinoista, joilla vanhustenhuollossa jaetaan niukkuutta. Kun kuntaa pyydetään arvioimaan 80 vuotta täyttäneen palveluntarvetta, tarve arvioidaan usein todelliseksi. Vanhukset ja heidän omaisensa luonnollisesti olettavat, että kunta tarjoaa tarpeelliseksi todetut palvelut – muuten tarvearviota pidettäisiin turhana.

Kun näin avaaamme ovea hoivapalveluihin 80 vuotta täyttäneille, samalla suljemme ovea alle 80-vuotiailta ikäihmisiltä, koska kuntien verovarot ovat niukkenemassa. Ajan oloon ehdotettu ikäraja jakaisi ihmiset tur-

han jyrkästi hoivan kuluttajiin (80 vuotta täyttäneet) ja rahoittajiin (alle 80-vuotiaat). Rahoituksesta voi syntyä riitaa, ellei julkisen vanhustenhuollon rahoituksen luonnetta selvennetä osana lakisääteistä vanhuudenturvaa.

Vanhusten hoivapalvelujen rahoitus nojautuu nyt illuusioon, jonka mukaan sattuma olisi tärkein ”pitkän iän salaisuuksista”. Ihmiset eivät yleensä menetä työ- ja toimintakykyään tai kuole eri-ikäisinä sattuman takia. Ihmisryhmien väliset erot toistuvat samanlaisina vuodesta toiseen.

Vähemmän koulutetut ja miehet elävät keskimäärin lyhyemmän elämän kuin enemmän koulutetut ja naiset. Tuskin edes ihmisen oma tahto elää hyvin tai huonosti selittää elämän pituuden systemaattista vaihtelua eri väestöryhmillä.

Illuusion vuoksi lakisääteinen vanhuudenturvamme rahoitetaan nyt kummallisesti. Todennäköisesti nuorempina kuolevat ihmiset rahoittavat veroilla ja pakollisilla eläkevakuutusmaksuilla osan todennäköisesti pitempään elävien ihmisten lakisääteisestä vanhuudenturvasta.

Hallitus ei lisää vanhustenhuollon verorahoitusta, vaikka näin lisärasitus jakautuisi tasaisesti kaikkien suomalaisten kesken. Sen sijaan ikääntyvät pannaan kilpailemaan keskenään verorahoista.

Tässä kilpailussa ikääntyneet jakautuvat A- ja B-kansalaisiin. A-ryhmään kuuluvat yli 80-vuotiaat, joiden kiireettömätkin palvelutarpeet on hallituksen mielestä otettava virallisesti huomioon. B-kansalaiset kuolevat todennäköisemmin alle 80-vuotiaina ja heidän palvelutarpeensa jätetään

vähemmälle huomiolle. A-ryhmän ”voitot” – esimerkiksi hoivapalvelujen verorahoitusosuus ja pitkään maksettavat vanhuuseläkkeet – rahoitetaan näkymättömäksi jäävistä B-ryhmän ”tappioista”.

B-ryhmä menettää paitsi elin- ja eläkepäiviään myös mahdollisuuden päästä palveluntarvearvioon ja saada hoivapalveluja eläkkeeseen paremmin ja pitempään. Ryhmä menettää myös sen osan maksamistaan veroista, joka käytetään A-ryhmän palveluihin.

Hallituksen esitys ei edistä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Naisten keskimääräinen elinikä on selvästi pitempi kuin miesten. Naiset saavat jo nyt 80 prosenttia julkisista vanhustenhuollon palveluista, ja uuden lain vaikutuksesta naisten etumatka kasvaa todennäköisesti entisestään.

Ihmisiä ei pitäisi rangaista ”liian” pitkästä tai lyhyestä elämästä, vaan kaikkia tulisi kohdella mahdollisimman tasapuolisesti. Hallituksen esitys luo hoivaloukun alle 80-vuotiaille. Se myös lisää ja kärjistää vanhuudenturvamme rahoitusongelmia.

Lakisääteinen vanhustenhuollon rahoitus voidaan järjestää siten, että se kohtelee tasapuolisesti pitkään eläviä ja nuorempina kuolevia. Näin tapahtuu, jos vanhustenhuollon riskintaus perustuu vankkoihin toisasioihin. Tarvitaan vuosia kestävä kokonaisuudistus, jossa vanhuuseläkejärjestelmä ja julkisen vanhustenhuollon rahoitus uudistetaan yhteensopiviksi.

Hoivantarpeen arvioinnin alaikärajaksi voitaisiin asettaa ensivaiheessa reilusti 65 vuotta, kuten on tehty Japanissa. Veronmaksajille liian kallis hoivapalvelujen käyttö voidaan estää todellisella yksilöllisellä tarveharkinnalla, asiakasmaksuilla sekä julkista turvaa täydentävillä yksityisillä vakuutuksilla.

Vuonna 2004 kuolleista miehistä 70 prosenttia kuoli alle 80-vuotiaina. Miten tavallinen suomalainen mies saataisiin vakuuttuneeksi siitä, että hallituksen esitys edistää reiluja vanhuudenturvan pelisääntöjä?

Timo Karjalainen

Kirjoittaja on sosiaaliturvan rakenteisiin perehtynyt erikoistutkija.

Yhdysvaltain asuntolainakriisistä tulee ottaa oppia Euroopassa.19.9.2008

<http://www.hs.fi/haku/?kaikkiSanat=Yhdysvaltain+asuntolainakriisist%C3%A4+tulee+ottaa+oppia+Euroopassa>

Yhdysvaltain asuntolainakriisistä kärsivät sekä Yhdysvallat että Eurooppa. Globaaleja kaupan sääntöjä kannattaa kehittää niin, etteivät uudet innovaatiot sumenna tosiasioita ja aiheuta veronmaksajille hallitsemattomia satojen miljardien dollarien tai eurojen kuluja Atlantin molemmin puolin.

EU:n kauppapolitiikasta vastaava komissaari Peter Mandelson kehotti Vieraskynä-kirjoituksessaan (HS 11.8.) Yhdysvaltojen ja Euroopan edistysmielisiä herättämään henkiin New Deal -ajattelua. Sillä tarkoitetaan Yhdysvalloissa 1930-luvun laman aikana aloitettua talous- ja sosiaalipolitiikkaa, jolla pyrittiin lisäämään kulutusta ja lieventämään työttömyyttä.

Kansantaloustieteilijä Markus Bunders totesi kirjoituksessaan (HS 14.9.), että Yhdysvallat sosialisoi kotitalouksien velkoja sellaisessa mittakaavassa, että vastaavaa olisi vaikea uskoa tapahtuvan edes pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa.

Yalen taloustieteen professori Robert Shiller on Time-lehden (15.9.) mukaan kehittämässä parempia asuntorahoituksen riskinhallinnan menetelmiä, joissa otetaan joustavasti huomioon asuntojen hintojen, työllisyyden ja muiden talouden tilaa kuvaavien seikkojen muutokset. Olisiko siinä lupausta reilun kaupan kehittämiseksi?

Reilu ja avoin kauppa edellyttävät oikeaa tietoa kaupan kohteesta ja ehdoista. On tärkeää erottaa tosi tieto epätodesta ja varma tieto epävarmasta.

Isoilla lainoilla ostettavien kalliiden hyödykkeiden edut ja haitat paljastuvat kaupantekijöille usein vasta vuosia kaupan jälkeen. Epävarmuus vaivaa erityisesti asunnon ostajia sekä pankkeja ja muita luotottajia.

Epävarmuutta voidaan vähentää viisaalla sääntelyllä. Tehtävä on vaikea, sillä suunnittelun ja sopimusten tulee ulottua sukupolvien ja valtamertenkin yli. On arvioitava oikein myös kansantaloutta suurempien talouksien suhteita.

Globaalissa taloudessa epävarmuudet ovat johtaneet suuriin yllätyksiin. Niihin valtioiden pitäisi varautua. Kansallisvaltion johdon on huolehdittava siitä, että sosiaaliturva takaa velkaantuneille elämän edellytykset.

Myös kansallisvaltioille elintärkeiden rahoitus- ja vakuutusyriyten toiminnan edellytykset on turvattava. Näin Yhdysvallat nyt toimii, valitettavasti osittain Euroopan kustannuksella.

Uutta Yhdysvaltojen lainakriisissä oli se, että nyt sosialisoidut asuntoluottoyhtiöt Fannie Mae ja Freddie Mac sekä amerikkalaiset pankit myivät suuririskisiä subprime-lainoja muihin arvopapereihin piilotettuna muun muassa eurooppalaisille pankeille, jotka eivät olleet riskeistä perillä. Näin kansallisesta riskijärjestelystä tehtiin ylikansallinen.

Subprime-lainoja myönnettiin kahdelle miljoonalle vähävaraiselle amerikkalaiselle. Amerikkalaiset pankit ja asuntoluotottajat houkuttelivat ihmisiä ylivelkaantumaan, vaikka ne olivat tietoisia tulevista maksuvaikeuksista. Subprime-lainojen rahoitusriskin hajautus globaalksi ei ole Mandelsonin peräänkuuluttaman New Deal -ajattelun mukaista reilua vapaakauppaa.

Subprime-järjestelystä hyötyvät pääosin amerikkalaiset. Asunnot rakennettiin Yhdysvaltoihin ja niissä asuvat amerikkalaiset. Vaikutukset näkyivät asumistason paranemisena sekä työllisyyden, kulutuksen ja verotulojen kasvuna Yhdysvalloissa 2000-luvun alussa.

Asunnot hyödyttävät Yhdysvaltoja vielä vuosikymmeniä. Hyötyjä ei voida jakaa tasapuolisesti molemmille mantereille esimerkiksi samassa suhteessa kuin Yhdysvaltojen ja Euroopan pankit, keskuspankit, asuntoluotottajat ja veronmaksajat osallistuvat amerikkalaisten asuntojen rahoitukseen, koska monet riskilainat muuttuivat roskalainoiksi.

Finanssialan kaupankäynti on globaalissa maailmassa vapaata ja rajatonta. Suurissa kaupoissa voitot ovat yksityisiä ja tappiot sosialisoidaan.

New Yorkin yliopiston taloustieteilijä Nouriel Roubini on arvioinut, että subprime-lainoista koituu Yhdysvaltojen ja Euroopan veronmaksajille 1000-2000 miljardin dollarin lisälasku. Voittajia ovat mutkikkaita jälki-kauppoja riskinhallinnan nimissä järjestäneet "diilerit", joiden toimenpidepalkkiot lienevät satoja miljoonia dollareita.

Edellä kuvatuin vapaakaupan säännöin New Dealia ei kannata synnyttää. Sen valmistelussa kaupan lähtökohdat ja riskit on tutkittava tieteellisesti, jotta kansainvälisen finanssialan kaupan hyötyjen ja haittojen kohdentumisesta saadaan oikeat ja riittävät tiedot.

Esimerkiksi asuinrakentamisen tulee olla pitkäjänteisesti suunniteltua. Kyse on ihmisille ja valtioille elintärkeästä infrastruktuurista. Tällaista toimintaa ei sovi rahoittaa spekulatiivisilla lyhyen rahan kaupoilla.

Kaupankäynnille ei pidä asettaa turhia esteitä. Reilu ja avoin kauppa edistää kaikkien ihmisten hyvinvointia. Amerikkalaisten ja eurooppalaisten olisi yhdistettävä tieteelliset voimansa, jotta politiikka, reilu kauppa ja elinkeinoelämä voivat vähentää finanssikeinottelua. Tässä on myös julkisella vallalla tärkeää tehtävää Atlantin molemmin puolin.

On suuri vaara, että finanssialan keinottelijat huomaavat, millaisia rahastusmahdollisuuksia maailman noin 25000 miljardin dollarin suuruiset eläkesäästöt tarjoavat. Jos keinottelijat räätälöivät niihinkin uusia "riskinhallinnan" välineitä, jotka ovat yhtä huonosti perusteltuja ja toimivia kuin subprime-lainajärjestelyt, ne aiheuttavat vielä suuremmalle ihmismäärälle turhaa hikeä, pahaa verta ja kyyneleitä.

Kirjoittaja on Stakesin erikoistutkija, jonka tehtäviin kuuluu päätöksenteon ja tiedon suhteiden selventäminen.

Talouden epätasapainon syihin on tartuttava. 21.5.2010

Kommentteja 36

<http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Talouden+ep%C3%A4tasapainon+syihin+on+tartuttava/1135256992749>

Toistuvat finanssikriisit osoittavat, että sääntelemättömät rahoitusmarkkinat heilahtelevat epätasapainotilasta toiseen. Tavoitteena ei ole tasapaino vaan sen vastakohta. Epävakaas on rahoitusmarkkinoiden rahasammon ydin.

Arvopapereiden kurssien heilahtelut tarjoavat taitaville pelureille jatkuvasti uusia markkinarakoja, joista he käärivät miljardivoittoja johdannaiskaupoilla, subprimelainakaupoilla ja rahapumpuilla. Suurpelaajat luovat epätasapainoa tahallaan ja ennakoivat markkinoiden sekä julkisen vallan reaktioita. Suurimmat tappiot sosialisoidaan.

Julkisen vallan ja veronmaksajien rooli pelissä on masentava. Kansalaisille uskotellaan, että he maksavat rahoitusmarkkinoilla syntyneitä tappioita "oman etunsa" takia, jotta markkinat rauhoittuisivat, työllisyys turvattaisiin ja reaalityalouden pyörät pyörisivät. Kuka uskoo, että rahoitusmarkkinat todella haluavat rauhoittua?

Olisiko jo aika tunnustaa faktat ja ymmärtää hiukan Kreikan mielenosoittajiakin? Luodakseen voittoja globaalit rahoitusmarkkinat heiluttelevat ihmisiä kuin lastuja laineilla. Rahoitusmarkkinat eivät halua vakautta, mutta valtaosa ihmisistä haluaa. Vakauden säilyttämisessä onnistuttiinkin OECD-maissa varsin hyvin toisen maailmansodan jälkeen noin 40 vuotta.

Erityisesti johdannaismarkkinoilla voitot ja tappiot syntyvät ostettavien ja myytävien hyödykkeiden hinnanvaihteluista suuntaan ja toiseen. Mitä suuremmat hinnanvaihtelut, sitä suuremmat voitot – tosin myös tappiot, mutta niistä leijonanosan rahoitusmarkkinat onnistuvat sysäämään veronmaksajille ja muille talouden toimijoille.

Nappikaupasta ei ole kyse. Kansainvälinen järjestelypankki BIS arvioi, että johdannaiskauppojen arvo oli vuoden 2007 lopussa 11 kertaa maailman tuotannon arvo eli 600 biljoonaa dollaria. Vuonna 1997 arvo oli "vain" 2,5 kertaa silloinen maailman tuotanto. Euroopan ja Yhdysvaltojen veronmaksajat pakotetaan mak samaan muutamassa vuodessa noin 10 000 miljardin dollarin pelivelat johdannaiskaupoissa voittaneille, koska vedonlyönnissä hävinneiden pankkien sanotaan olevan "liian suuria kaatumaan".

Johdannaiskaupat ovat vähän supistuneet vuoden 2007 laajuudesta, mutta ne ovat yhä suuri uhka talouden vakaudelle.

Kreikan taudin tärkeänä syynä voi pitää rahapumppua, jossa pankit lainaavat pienellä korolla rahaa keskuspankeilta lainatakseen rahat edelleen hyvällä voitolla riskikohteisiin, kuten Kreikan valtiolle. Riskihakuinen bisnes vetää mukaansa muita sijoittajia, kuten eläkevakuutusyhtiöitä. Sijoittajat laskevat, että veronmaksajat tulevat mukaan rahoittamaan riskiä ja takaavat näin pankeille ja eläkevakuutusyhtiöille hyvät tuotot joksikin aikaa. Sitten etsitään uusi sijoituskohte, jossa sama toistuu.

Osa sijoittajista surffailee koko ajan riskiaallon harjalla. Aallonpohjista vastaavat veronmaksajat. Elokuussa 2009 Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi, että finanssikriisin hoitokulut G20-valtioilla ovat 11 900 miljardia dollaria, minkä arvioitiin aiheuttavan 10,2 prosentin budjettivajeen G20-maiden yhteisestä kansantuotteesta laskettuna. Huhtikuussa 2010 IMF korosti, että julkinen velka muodostaa suurimman uhan rahoitusjärjestelmälle, joka on yhä "haavoittuva".

Ehkä IMF pelkää, että sosialisoidessaan suuren osan finanssikriisin hoitokuluista julkinen valta haluaa vastineeksi säädellä rahoitusmarkkinoita, jottei veronmaksajia huudeta heti uudelleen apuun. Näin uhkaa käydä, jos Kreikan tauti leviää.

Kreikan taudin lääkkeet, enimmillään 110 miljardin euron laina kolmessa vuodessa, ovat halpoja finanssikriisin lääkkeisiin verrattuna. Jos Kreikan tauti leviää muihin euromaihin, kustannukset kasvavat moninkertaisiksi. Tartuntariskiä lisää se, että samantyyppinen yli varojen elämiseen kannustava tauti vaivaa Britanniaa, Yhdysvaltoja ja Japania, jonka julkinen velka on kaksi kertaa niin suuri kuin vuotuinen bruttokansantuote.

Jos nämä taloustaudit pääsevät vahvistamaan toisiaan lähivuosina, Eurooppaa, Yhdysvaltoja ja Japania uhkaa "musta surma", joka vaarantaa kasvavan eläkeläisväestön toimeentulon. Samaan aikaan työttömyys, köyhyys ja muut sosiaaliset ongelmat lisääntyvät. Viime vuosikymmenien kehitys ei lupaa hyvää.

Väestön ikääntyminen rassannee julkista taloutta suhteellisesti katsoen jokseenkin saman verran kuin finanssikriisi, mutta pidemmän aikaa. Ikääntymisen vaikutukset ovat kuitenkin ennakoitavissa, laskettavissa, suunniteltavissa ja vakaassa taloudessa hallittavissa – elleivät johdannaiskuplat, rahapumput ja muut luovien rahoitusmarkkinoiden keksimät voitontekoinstrumentit ime verotuloja.

Suomalaisilla on hyvät eväät auttaa itseään, Eurooppaa ja koko maailmaa vakaamman talouden tielle. Pääministeri Matti Vanhanen tähdentää yhteiskunnan eheyttä, valtiovarainministeri Jyrki Katainen kokonaiskäsitteiden ja totuuksien selventämistä ja talouskomissaari Olli Rehn talouden luonnonlakien huomioon ottamista.

Suomeen on perustettu huippuylipisto, jolta joko EU tai hallituksemme voisi tilata tutkimuksen talouden luonnonlakien valjastamisesta hyötykäyttöön vakaamman, vähemmän aaltoilevan yhteiskunnallisen kehityksen luomiseksi. Tutkimuksesta hyötyisivät suomalaiset, eurooppalaiset ja muut – ehkä globaalit markkinavoimatkin, jotka olisi hyvä palauttaa ruotuun ihmisten hyvinvointia palvelemaan.

Kirjoittaja toimi 20.5. asti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen erikoistutkijana.

HS - mielipiteitä

Samaan virtaan ei voi astua kahdesti. 23.3.2010

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/HS20100323SI1MP01o4t?free=Samaan+virtaan+ei+voi+astua+kahdesti&date=20100321&advancedSearch=null&>

Kun europarlamentaarikko Anneli Jäätteenmäki kertoi, ettei asetu keskustapuolueen puheenjohtajaehdokkaaksi, hän perusteli asiaa näin: "Herakleitoksen mielestä kenenkään ei pidä astua toista kertaa samaan virtaan, sillä sen enempää virtaan astuja kuin virtakaan eivät enää toisella kertaa ole samanlaisia", hän toteasi (HS Kotimaa 21.3.).

Herakleitos (noin 535-475 eaa.) ei kuitenkaan puhunut ihmisen valinnasta, johon Jäätteenmäki viittaa sanalla "pidä", vaan luonnon asettamasta ehdottomasta rajoitteesta. Kukaan ei todellakaan voi astua toista kertaa samaan ajan virtaan. Vain yhteen suuntaan virtaava aika "sinetöi" ihmisen teon eli "ensimmäisen askeleen" peruuttamattomaksi historialliseksi faktaksi. Tätä faktaa ihminen ei voi enää muuttaa, vaikkakin ihmisten on viisasta unohtaa monet vähemmän tärkeät historialliset faktat voidakseen keskittyä paremman tulevaisuuden rakentamiseen.

Näinä aikoina on hyvin tärkeätä ja hyödyllistä, että tieteessä, politiikassa, taloudessa ja muussa ihmiselämässä tehdään kristallinkirkkaaksi ero ihmisten vallassa olevien ehdollisten valintojen sekä niiden ehdottomien puitteiden välillä, jotka luonto asettaa ihmisten valinnoille.

Voi olla, että Suomi monen muun maan kera kohtaa toisen maailmansodan jälkeen suurimman haasteensa lähivuosina: suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle, talouselämän rakenteet muuttuvat, länsivaltiot velkaantuvat kovalla vauhdilla ja ilmastonmuutos varjostaa koko maailmaa.

Tarvitsemme johtajia ja tieteentekijöitä, jotka avoimesti ja rehellisesti selventävät ihmisistä riippumattomia ja ihmisten vallassa olevia seikkoja sekä niiden suhteita.

Ilman tosiasioden rehellistä tunnustamista ja tunnustamista hyvinvointiamme ei ole mahdollista ylläpitää.

TIMO KARJALAINEN, ERIKOISTUTKIJA, HELSINKI

Eläköön juopot rotat. 6.7.2010

<http://www.hs.fi/arkisto/haku?pageNumber=1&free=El%C3%A4k%C3%B6n+juopot+rotat&date=20100630&advancedSearch=null>

Toimittaja Päivi Repo (HS 2.7.) kokoaa kansanliikettä THL:n koe-eläiminä pitämien juoppojen rottien puolesta, koska niillä on alkuperäisväestön tavat. Hienoa! THL:n juoppoja rottiakkin uhkasivat lähtöpssit, kunnes Alkon lahjoitus turvasi niille mahdollisuuden panostaa suomalaisten terveyden edistämiseen. Toivottavasti THL saa rottakokeilla vastauksia seuraaviin kysymyksiin.

Miksi elinikä- ja terveyserot sosiaaliryhmien ja sukupuolten välillä eivät tasoitu ihmisillä? Suomalaiset miehet ovat kuolleet keskimäärin noin kymmenesosan nuorempina kuin naiset ainakin vuodesta 1751 lähtien. Ero ei johdu vain siitä, että naiset viisaasti elävät terveellisemmin ja käyttävät puolet enemmän terveyspalveluja kuin miehet. WHO:n mukaan sukupuolten elinikäerot johtuvat myös biologisista syistä. Näin on geneettisesti ihmistä muistuttavilla muillakin nisäkkäillä.

THL:n pitäisi tutkia, elävätkö suomalaiset urosrotat keskimäärin naaraista lyhyemmän elämän juopossa populaatiossa ja vertailuryhmänä olevassa raittiissa populaatiossa. Kannattaa myös tutkia, miten stressitekijät sekä kilpailu johto- ja valta- asemista vaikuttavat herra- ja rouvarottien elinikään sekä alttiuteen juopotella.

Suomalaiset tarvitsevat kovaa faktaa, jotta syyt hyvinvointiamme, terveyttämme ja tasa-arvoamme eniten vaarantaville ilmiöille alkaisivat selvitä. THL:n tutkimuksen mukaan miesten absoluuttisen alkoholin vuosikulutus kasvoi 40 vuodessa kymmenen litraa ja naisilla "vain" viisi.

Jos tuo trendi jatkuu, keskiverto suomalainen mies ryyppää itsensä hengiltä jo työikäisenä. Tällöin keskimäärin neljännesvuosisadan eläkkeellä elävä keskivertonainen ja ylemmän sosiaaliryhmän mies, jotka ilmeisesti juovat terveyttään edistääkseen, menettävät tärkeimmän eläkkeensä rahoittajan: työteliään, tavallisen suomalaisen miehen.

Hienoa, jos rottakokeilla voidaan estää tämä tilanne, josta kukaan ei hyödy. Venäjällä sitä ei voitu estää. Kansanliike on tarpeen.

TIMO KARJALAINEN, VALTIOTIETEIDEN MAISTERI, HELSINKI

Suurten yksiköiden taloudellisuutta tutkittava. 24.8.2010

<http://www.hs.fi/verkkolehti/mielipide/20100824/artikkeli/Suurten+yksik%C3%B6iden+taloudellisuutta+tutkittava/1135259568915>

Sosiaalineuvos Erkki Paara kirjoitti Vieraskynässä (HS 19.8.), että Suomea uhkaavat jopa satapaikkaiset suurlaitokset, joihin sijoitetaan vammaisia, vanhuksia, mielenterveyspotilaita ja päihdekuntoutujia.

Suurlaitosten synty on ristiriidassa valtion tavoitteiden kanssa. Toiminnallinen idealismi (I) ja taloudellinen realismi (R) ovat etäännyttäessä toisistaan.

Tunteisiin vetoavassa kehitysvammahuollossa ja muissa sosiaalipalveluissa I ja R ovat aina olleet etäällä. Takavuosina I veti R:ää perässään kuin pässiä narusta. Tärkeät I-asiat ajettiin läpi laeilla kustannuksia vähentellen. Kehitysvammahuollossakin käytettiin paljon enemmän voimavaroja I:n kehittämiseen kuin R:n selvittämiseen.

Sosiaalipolitiikassamme on yhä vallalla 1970-1980-luvuilta periytyvä asennevamma: Tärkeät asiat sovitaan kolmikannoissa tai muissa kammareissa. Kun tahtotilat on sovittu, uudistusten taloudelliset arviot runnetaan läpi. Hallinto vahtii, että viralliset kustannusarviot ovat kehysten mukaisia, vaikka eivät aina tervejärkisiä.

Asennevamma vie Suomen julkiset palvelut mieron tielle. Ylimielisyys R:ää eli talouden sääntöjä kohtaan oli romahduttaa Kreikan. Britanniassa ja monissa muissa maissa julkisia palveluja leikataan nyt rajusti.

Kehitysvammahuollossakin ovat nyt isännän ja rengin paikat vaihtumassa. Talous eli R on isännän paikalla ja renkiä I ei kuunnella. Ei sekään ole hyvä. Kehitysvammahuolto ei ole taloudellisten arvioiden laiminlyönnissä pahimmasta päästä. Surkeaa, jos työ nyt vaarantuu sen takia, että taloudenpidossa ei nähdä metsää puilta.

Suurten laitostyöyksiköiden taloushyödyt ovat ilmeisesti pienemmät kuin ne kulttuurihaitat, joita ne aiheuttavat. Neuvostoliitossa palvelut keskitettiin suurlaitoksiin taloussyistä. Kuka suomalainen sitä haluaa?

Suurten yksiköiden politiikan taloudellisuus vaatii Suomessa kunnollisen tutkimuksen. Talousfaktoja on puntaroitava terveen järjen ja mielen vaa'alla, jottei häntä ala heiluttaa koiraa.

TIMO KARJALAINEN ,VALTIOTIETEIDEN MAISTERI , HELSINKI

Kuinka arvokasta on ministerin aika? 22.9.2010

<http://www.hs.fi/verkkolehti/mielipide/artikkeli/1135260323859>

Esa Aallas kirjoitti 21.9. Helsingin Sanomien mielipidesivulla: "Ulkoministeri Erkki Tuomioja (sd) lensi Intian köyhyyskokoukseen vuokratulla yksityiskoneella vuonna 2004. Valtion maksettavaksi tullutta 128982 euron laskua ministeri perusteli sillä, että muu matkustustapa 'veisi kohtuuttomasti aikaa'."

Vaikka ministerin aika on kallista, perustelu on kohtuuton. Luulen, että suora lento yksityiskoneella Helsingistä New Delhiin ja takaisin kestää noin 12 tuntia. Lentominuutin hinta oli noin 180 euroa, saman verran kuin parisuhteessa elävälle toimeentulotukiasiakkaalle taataan yhteiskunnalta tukea tavanomaisiin arkikuluihin kahdessa viikossa, siis rahaa ruokaan, juomaan, liikkumiseen, viestintään ja niin edelleen. Asumiskulut ja yllättävät välttämättömät kulut kompensoidaan erikseen.

Jos ministeri olisi lentänyt halvimmalla vuorokoneella kuten tavalliset ihmiset, matkan hinta olisi ollut noin tuhat euroa. Aikaa matkaan olisi kulunut noin 24 tuntia ja matkaminuutin hinta olisi ollut 70 senttiä.

Yksityiskoneella köyhien asiaa edistämään rientäneen ministerin minuutin arvo oli siis 257 kertaa suurempi kuin tavallisen ihmisen matkaminuutin arvo ja noin 21600 arvokkaampi kuin köyhimpien suomalaisten elämän minuutin arvo ilman asumisesta aiheutuvaa kuluja.

Olemmekohan unohtaneet vanhan viisauden? Ajalla sinänsä ei ole juurikaan arvoa, vaan sillä, miten aikaamme käytämme ja millaisen arvon annamme muiden ihmisten ajankäytölle.

Joskus pahasti yliarvoimme ihmisen käyttämän minuutin arvon ja joskus pahasti aliarvoimme sen. Kohtuutta tarvitaan ihmisten käyttämän ajankin arvostamiseen.

TIMO KARJALAINEN, VALTIOTIETEIDEN MAISTERI, HELSINKI

Taideväärennökset lisäävät aitoja totuuden kokemuksia. 26.10.2010

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Taidev%C3%A4%C3%A4renn%C3%B6kset+lis%C3%A4%C3%A4v%C3%A4t++aitoja+totuuden+kokemuksia/HS20101026SI1MP02dq2?free=Taidev%C3%A4%C3%A4renn%C3%B6kset%20lis%C3%A4%C3%A4v%C3%A4t%20aitoja%20totuuden%20kokemuksia&date=20100103&advancedSearch=&>

Vuosia olen pohtinut, onko tärkeämpää ja tärkeitä asiaa kuin yhteiskunnallisesti merkityksellisten totuuksien väärentäminen. Ei ole.

Sodat, kansanmurhat, lukemattomat maailman- ja maanlaajuiset finanssi- ja talouskriisit, joukkotyöttömyydet, muodissa olevat velkaloukut, julkisen sektorin alasajot sekä monien säällisten ihmisten itkut ja hammastenkiristykset johtuvat siitä, että totuutta on tahallaan tai tahattomasti väärennetty milloin minkin päämäärän tai arvon vuoksi. Niistä voimallisimpia ovat joidenkin ihmisten ahneus ja omahyväinen halu olla kanssaihmissään paljon arvokkaampia, ainutlaatuisia kuin aito taideteos.

Kauan olen myös pohtinut, mikä voisi olla totuuden väärentämisen jyrkin vastakohta. Luettuani Pauliina Laitinen-Laihon mainion Sunnuntaidebatin "Taideväärennökset pitäisi tuhota kuin piraattituotteet" (HS 24.10.), asia valkeni. Se on taideväärennös.

Laitinen-Laiho murehtii aidon taiteen kohtaloa taidemarkkinoilla, joilla aidot taideteokset ja niiden väärennökset sotkeutuvat. Ihmiset luulevat ostavansa aitoja töitä ja nauttivat niistä seinillään tai kassaholveissaan kuin aidoista, vaikka ne ovat vain "arvottomia" väärennöksiä. Taiteen väärentäjät pitää saada kuriin, niin kuin totuuden väärentäjätkin, mutta kannattaa selvittää myös taiteen ja totuuden monistamisen hyötyjä.

Kummallinen on käsitys, että nautinnollisen arvotuksen arvo alentuisi sen takia, että teos monistetaan ja jaetaan monien kesken, jolloin monet saavat mahdollisuuden aitoon nautintoon.

Usein asia on päinvastoin. Esimerkiksi yhteiskunnallisesti merkityksellinen totuus on hyödyke, jonka arvo vain kasvaa monistettaessa niin kuin Beethovenin sinfonioidenkin arvo. Sama koskee jopa rahaa tietyin reunaehdoin. Francis Bacon kirjoitti 1600-luvulla, että raha on kuin sontaläjä. Sillä on arvoa vasta, kun se on levitetty pellolle.

Nyt maailmalla ja Suomessa vallitsee henki, jossa rahaa, merkityksellisiä totuuksia ja aitoja taideteoksia kasataan harvoille ja valituille, ja tavallisia työntekijöitä potkitaan pellolle. Se tie vie turmioon.

Lähes kaikki arvokas eli ansiotyö, taide ja tiede kannattaa monistaa ja jakaa useamman kesken, jolloin niiden yhteiskunnallinen arvo kasvaa.

TIMO KARJALAINEN, VALTIOTIETEIDEN MAISTERI, HELSINKI

Yhteiskunnalliset palvelut tulee antaa innovatiivisten ihmisten järjestettäväksi. 29.4.2011

<http://www.hs.fi/verkkolehti/mielipide/artikkeli/1135265731087>

"Todellinen innovaatio on kevyt ja ilmava kuin hyvän tiedon puun hedelmä: yksinkertainen, ajassa ja paikassa kestävä sekä kaunis."

Timo Karjalainen

Innovaatiojohtamisen professori Liisa Välikangas Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulusta kirjoitti, että "Innovointi on jokaisen oikeus ja velvollisuus" (HS Vieraskynä 27. 4.). Siksi innovoin.

Välikangas korostaa Nokian toimitusjohtajan Stephen Elopin ajamaa ekosysteemistä kilpailua. Yrityksen ympärillä oleva innovaatiokasvusto kilpailee toista samanlaista vastaan. Välikankaan mukaan yrityksiä voi verrata puutarhuriin, jotka luovat edellytykset innovoinnille. Siksi kaikkien kukkien pitää antaa kukkia.

Näin ei menestyä. Nokian irtisanomisetkin osoittavat, että kaikkien kukkien ei anneta kukkia. Ei ole syytäkään.

Esimerkiksi Nokialla kukkivat nyt turhan monet kännykkämallit ja julkisella sektorilla turhan monet tietojärjestelmämallit. Sotkuja ja potkuja riittää muillekin kuin niille, jotka uskaltavat kritisoida tätä turhaa moninaisuutta. Todellinen innovaatio on kevyt ja ilmava kuin hyvän tiedon puun hedelmä: yksinkertainen, ajassa ja paikassa kestävä sekä kaunis, kuin yksi hyvin toimiva iPhone-malli.

Menestyvällä tietoyhteiskunnalla ei ole varaa laiminlyödä yhden, kaikille saman ja ristiriidattoman huippuhyödyllisen totuuden selventämistä. Sen selventäminen on ihmisten hyvinvoinnin ylivoimaisesti tärkein edellytys. Luonnontieteiden, tekniikan ja Applen menestys osoittavat asian.

Kilpailulla ja arvoilla on oma ja usein ristiriitainen sijansa ihmismielissä, joita ne turhan usein myrkyttävät. Ihmisten ei kannata antaa kilpailuviettinsä ja omien arvojensa sokaisemien bisnesgurujen, poliitikkojen, hallintomiesten ja sosiaalitieteilijöiden torpata mahdollisuuksiaan edistystä.

Yksi, kaikille sama ja ristiriidattoman huippuhyödyllinen totuus varjelee ihmisiä vääriltä innovaatioilta esimerkiksi silloin, kun ratkomme kestävyysvajeitamme kansallisesti ja ylikansallisesti Euroopan pysyvän vakaussmekanismin avulla tai ilman sitä. Välikankaan mielestä julkinen sektori ei ole pystynyt muuntumaan tarpeeksi. Hänen mukaansa ylivelkaantumisen vaatii nopeaa julkisten toimintamallien uudistamista.

Epäilemättä. Julkisella sektorilla kukkii nyt satoja erirakenteisia tietojärjestelmiä, jotka eivät ymmärrä toisiaan. Veronmaksajille syntyy miljardeittain turhia kuluja.

Välikangas leikkii ajatuksella, jossa palvelujen luomisessa lähdettäisiin liikkeelle puhtaalta pöydältä, jolloin julkisen sektorin palvelut olisivat silloin mahdollisia tuottaa kymmenellä prosentilla Suomen bruttokansantuotteesta.

Suomen veroastetta on mahdollista alentaa, mutta ei niin, että antaisimme lähtökohtaisesti väärän todistuksen nykyisyydestä, kuten Välikangas. Puhdasta pöytää ei ole, eikä tule. Sen sijaan on viisasta aloittaa kehitystyö Paasikiven ohjeesta: "Kaiken viisauden alku on tosiasian tunnustaminen."

Suomen kansantuotteesta kulkee noin puolet julkisen vallan taseiden kautta. Se on liikaa. Kuitenkin vain vajaa puolet tästä rahasta on julkisen sektorin palvelutuotantoa kuten koulutusta ja terveydenhuoltoa. Miksi sen tuhoaisimme? Toinen puolikas julkisista menoista on tulonsiirtoja. Niistä osaa kierrätetään kalliisti ja byrokraattisesti valtion, yksityisten työeläkeyhtiöiden ja kuntien taseiden kautta.

Ei ole kuitenkaan perusteita uskoa, että rahat löytäisivät oikeat osoitteensa tehokkaammin ja taloudellisemmin yksityistämällä julkisten tulonsiirtojen välitysmekanismeja. Finanssi- ja pankkikriisit viittaavat pikemminkin päinvastaiseen.

Veronmaksajille koituu herkästi jättilasku siitä, että yksityiset pankit ja muut yksiviivaisesti voittoon tähtäävät sijoittajat ottavat hoitaakseen julkiselle vallalle kuuluvia tehtäviä sen takia, että julkisen vallan edustajat eivät viitsi tai osaa hoitaa leiviskäänsä.

Julkista valtaa ei kannata lopettaa vaan vaihtaa sen johtoon innovatiivisia ihmisiä. Sellaisia, jotka haluavat ymmärtää, mitkä tosiasiat olivat ja menivät, eivätkä koskaan enää palaa.

valtiotieteiden maisteri

Helsinki

Rakennettiinko Säätytalossa elitististä korttitaloa? 18.6.2011

<http://www.hs.fi/verkkolehti/mielipide/artikkeli/1135266995670#>

Risto Uimonen kirjoitti Vieraskynässään (HS 17. 6.): "Yksi demokratian tukipilareista on vaarassa, kun hallitusneuvotteluita käydään tiedotusvälineiltä piilossa."

Muutkin avoimen yhteiskunnan tukipilarit horjuvat, esimerkiksi osaaminen, jolla rakennetaan Suomeen eettisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja luonnon suhteen tasapainoinen ja kestävä tietoyhteiskunta objektiivisen tiedon ja taidon avulla. Tätä ei edistä se, että puolueellisesti asioihin ja tosiasioihin suhtautuvat

pelimiehet ja -naiset eli poliitikot sulkeutuvat Säätytalon viikoiksi pelaamaan ja sopimaan puolueellisesta toimeenpano-ohjelmasta, jota edellyttävät kaikkien suomalaisten noudattavan seuraavalla hallituskaudella.

Suljettu yhteiskunnallisten asioiden valmistelu kuuluu elitistiseen puolueyhteiskuntaan, ei vapaaseen objektiiviseen tietoon nojautuvaan tietoyhteiskuntaan.

Suomalaisista noin kahdeksan prosenttia on puolueiden jäseniä. Luulen, että enemmistö haluaa kehittää yhteiskuntaa objektiivisen ja avoimen tiedon ja taidon avulla samalla tavalla kuin Sokrates: "Ainut hyvä on tieto ja ainut paha on tietämättömyys."

valtiotieteiden maisteri

Helsinki

Lain toimivuus edellyttää faktatietoa vanhustenhuollosta. 3.8.2011

<http://www.hs.fi/verkkolehti/mielipide/artikkeli/1135268246930>

Helsingin Sanomien pääkirjoituksen (1. 8.) mukaan tasaveroisten vanhuspalvelujen kehittäminen onnistuu todennäköisesti vain siten, että hallitusohjelmassa luvattu vanhuspalvelulaki säädetään niin väljäksi, että kunnat voivat edelleen järjestää palvelut, miten haluavat. Se olisi turha laki.

Vanhuspalvelulaille luvataan turvata iäkkäiden oikeus laadukkaaseen ja tarpeenmukaiseen hoivaan ja kuntoutukseen niin sanotun palvelusuunnitelman avulla. Vanhuspalvelulakiin ja sosiaali- ja terveyspalvelujen lakisäätöihin kehitetään muuhun kehittämiseen eli vammais- ja perhehoitoon, lastensuojeluun, palvelurakenteen kehittämiseen, perusterveydenhuollon vahvistamiseen, oppilashuoltoon ja lapsiperheiden kotipalveluihin varataan yhteensä 145 miljoonaa euroa vuodessa.

Vanhuspalvelulain arviointia vaikeuttaa se, että olennaista faktatietoa vanhustenhuollosta ei nyt tuoteta. Palveluja saa noin 150 000 ikäihmistä, ja tuki veronmaksajilta on noin kolme miljardia euroa vuodessa. Jos lisätuki kohdistetaan näille, se olisi asiakasta kohti tuhat euroa vuodessa eli kolme euroa päivässä. Lisätuki on pienempi, koska myös muut mainitut ryhmät tarvitsevat tukea. Julkisen talouden kestävyysvaje voi muuttaa "lisätuen" negatiiviseksi.

Vanhuspalvelulain vaikutuksia arvioitaessa on pakko ottaa huomioon luonnonlakiin verrattava talouden tasapainosääntö: "tyhjistä on paha nyhjäistä". Tasapainosääntö "unohtui" kriisiytyneiltä euromailta, Yhdysvalloilta, Britannialta ja muilta pahasti velkaantuneilta länsimailta, jotka nyt kovin keinoin pakotetaan talouden tasapainoon.

Vaikka vanhustenhuoltolakia on valmisteltu 30 vuotta, Suomessa ei ole haluttu tehdä rationaaliselle lakiuudistukselle välttämätöntä tietojärjestelmää. Tietojärjestelmä kuvaisi vanhustenhuollon nykytilan rahassa, asiakasmäärissä, asiakassuhteissa ja muilla objektiivisilla suureilla.

Tietojärjestelmä on tehtävissä. Tarjosin sellaista valtiolle, joka esti tietojärjestelmän kehittämisen "vaikeasti hahmotettavana". Jos säädämme uuden subjektiivisen palveluoikeuden vanhustenhuoltoon ennen kuin

tuon oikeuden objektiiviseen mittaamiseen soveltuva asiakastietojärjestelmä ja sen rahoitusjärjestelmä on luotu, otamme askeleen tuntemattomuuteen, ehkä "Kreikan tielle".

valtiotieteiden maisteri

Helsinki

Nyt kannattaisi tutkia velaksi pelaamisen määrää ja laatua.14.10.2011

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/HS20111014SI1MP01q07?free=Nyt+kannattaisi+tutkia+velaksi+pelaamisen+m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4+ja+laatua&date=1990&advancedSearch=null&>

Mielipidesivulla (HS 12.10.) 97 eurooppalaista huippuvaikuttajaa vetosi eurooppalaisiin päättäjiin eurojärjestelmän pelastamiseksi. Vetoituksen allekirjoitti muiden muassa 20 brittiä, 10 saksalaista, 9 ranskalaista, 7 italialaista, 5 kreikkalaista, 4 suomalaista, 2 ruotsalaista, 2 tanskalaista, 1 kreikkalaisveitsiläinen ja 0 norjalaista.

Norjalaisten ja syntyperäisten sveitsiläisten "nollalinjan" ymmärtää. Mutta mistä britit ovat huolissaan? Britannia ei ole euron jäsen. Sen keskuspankki ei vaali euromaiden etua, ja sen finanssiteollisuus on EU-maista suurin ja globaalein. Onko syynä se, että Britannia olisi Euroopan maista velkaantunein, jos laskeaan yhteen valtion, kansalaisten, yritysten ja erityisesti pankkien ja muiden finanssiyritysten velat?

Tiedostavatko vetoituksen allekirjoittajat eurokriisiin pääsyyt? He ovat huolissaan siitä, miten Euroopan valtioiden julkiset velat ja budjetit saadaan tasapainoon. Hyvä, jos saadaan.

Mutta eikö suurempi murhe ole markkinavoimien sellaisten toimintatapojen tunnistamisessa ja ojentamisessa, jotka nyt horjuttavat euromaiden ja -kansalaisten uskoa tulevaisuuteen jättimäisillä velkarahapeleilään?

Urho Lempinen kirjoitti (HS Vieraskynä 22.9.), että "EU:n velkakriisi ei selitä markkinahäiriöitä": Jos Kreikka, Portugali, Irlanti, Espanja ja Italia laiminlöisivät kaikki velkansa, se aiheuttaisi maiden velkasitoumusten omistajille yhteensä noin 4200 miljardin dollarin nimellisen luottotappion. Tappio olisi runsaat neljä prosenttia kaikista maailman joukkovelkakirjasaatavista, joita on yhteensä 96000 miljardin dollarin arvosta.

Ennen kuin aletaan hutkia julkista valtaa instituutiona, Euroopan huippuvaikuttajien, poliitikkojen, yritysjohdajien, tiedemiesten ja muiden EU-kansalaisten kannattaa totuudenmukaisesti tutkia velaksi pelaamisen koko määrää, laatua ja jakautumaa, sen syitä ja seurauksia sekä pyrkiä asteittain vähentämään velkapelien sairaimpia muotoja.

Tosi tieto on edellytys sille, että eurooppalaisten kannattaa lisätä työntekoaan ja kasvattaa kansantuotetta. Työn tuloksia ei kannata valuttaa finanssikeinottelijoille tai tuntemattomuuteen kuin mustaan aukkoon.

TIMO KARJALAINEN

VALTIOTIETEIDEN MAISTERI

HELSINKI

Kaivaako EKP nyt eurolle kuoppaa? 1.3.2012

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/HS20120301SI1MP01y85?free=Kaivaako+EKP&date=1990&advancedSearch=null&>

Uutisen mukaan EKP tukee taas pankkeja halvalla lainalla (HS Talous 27.2.). EKP lainoittaa Euroopan pankkeja 700 miljardia eurolla muun muassa seuraavaan tapaan: Pankit lainaavat rahaa EKP:stä vakuutta vastaan. Sellaiseksi kelpaavat esimerkiksi Kreikan tai Italian valtion velkapaperit. Pankit ottavat ensin EKP:ltä halpaa lainaa ja sitten ostavat lainarahalla kriisimaiden valtion velkakirjoja, jotka pantataan ostettujen velkakirjojen vakuudeksi.

Tällä tavalla pankit kai tekevät miljardibisnestä, ja velat kaatuvat Euroopan veronmaksajille. Se on järjetöntä ja mieletöntä. Missä rahapolitiikassa menee hyvän tavan, huijauksen ja rikoksen raja? Kuinka pitkään veronmaksajat oikein sietävät euroalueen kieroä rahapolitiikkaa?

Vaikeuksissa oleville kierrätetään tukirahaa turhaan pankkien taseiden kautta, jotta pankinjohtajat lihoisivat. Samalla kreikkalaisilta julkisen ja yksityisen sektorin työntekijöiltä leikataan palkkoja ja eläkkeitä, pian ehkä Suomessakin.

Tiedemiesten, keskuspankkiirien, EU:n ja Suomen virkamiesten sekä poliitikkojen velvollisuus on kertoa, miksi nuo järjettömät ja mielettömät pelisäännöt ovat käytössä. Missä ovat faktat EKP:n luomien voittojen ja tappioiden määristä ja kohdentumisista eri aikaväleillä?

Luulin, että Suomi julisti monimutkaiset vakuusjärjestelynsä Kreikan kanssa salaisiksi, jotta suomalaiset veronmaksajat eivät huomaisi, miten heitä jymäytettiin kierrättämällä suomalaisten ja kreikkalaisten vero-
rahoja esimerkiksi lontoolaisen lakitoimiston kautta. Nyt epäilen, että syynä on kreikkalaisten hädänalaisen tilan vieläkin moninkertaisempi hyväksikäyttö.

Toivon, että samalla kun EKP laittomilta haaskahtavia rahankierrätyksiä selvennetään, Suomen ja Kreikan erillisjärjestelyn mekanismi paljastetaan. Tyhmyys ja sinisilmäisyys ei ole häpeä, vaan se, että olisimme tietämättämme osallistumassa suunniteltuun kansan ryöstöön.

TIMO KARJALAINEN

VALTIOTIETEIDEN MAISTERI

HELSINKI

Vanhustenhuollossa laatua ei saa halvalla. 31.7.2012

<http://www.hs.fi/digilehti/mielipide/Vanhustenhuollossa+laatua+ei+saa+halvalla/a1343617587151>

Maria Guzenina-Richardson (sd) kirjoitti Vieraskynässä (HS 28. 7.), että "henkilöstömitoitukset tulee kirjata lakiin, jotta puutteellisesta hoidosta seuraisi rangaistus". Hyvä. Suomen ikämiehet ovat vanhustenhuollon sa ansiotyöllään ansainneet. Laki on ikämiehille tarpeen.

Vaikka miehet rahoittavat sosiaali- ja terveystalvelujen kuluista yli puolet, miesten osuus vanhustenhuollon asiakaskunnasta on viidennes, ja heidän osuutensa terveystalvelumenoista alle kolmannes.

Miesten keskimääräinen elinikä on seitsemän vuotta lyhempi kuin naisilla. Vinoutumaa voi oikoa vanhus-talvelulailla, jos vanhustenhuollon resurssit kohdennetaan ja sosiaali- ja terveystalvelujen sisällöt muutetaan niin, että miehet elävät paremmin ja pitempään.

Perustalveluministeri asetti uuden työryhmän, joka uudistaa ikääntyneiden talveluiden laatumääritelmät.

Työryhmän on paneuduttava totuudenmukaisesti laadukkaiden talvelujen sekä viisaiden avo- ja laitoshoidon henkilöstönormien edellyttämiin kustannuksiin. Talvelut ja niiden rahoitus on kohdennettava oikeudenmukaisesti.

TIMO KARJALAINEN

VALTIOTIETEIDEN MAISTERI

HELSINKI

Paljonko olemme hyötyneet Kreikan kriisistä? 1.12.2012

<http://www.hs.fi/paivanlehti/01122012/mielipide/Lyhysti/ar1354256163963>

Kreikan kriisi on veronmaksajille epäselvä. Valtiovarainministeri Jutta Urpilaisen (sd) mukaan Suomen valtio alentaa voittojaan noin kymmenen miljoonaa euroa vuodessa Kreikan hyväksi. Onko rahareistä tehty rahastuskohde? Olisiko EU:ta ja Suomea rakentaessa syytä pyrkiä luottamukseen, joka nojautuu avoimeen ja totuudenmukaiseen tietoon verovarojen käytöstä?

Uskon, että myös muiden EU-maiden veronmaksajat haluavat tietää, millaisia summia he ovat investoineet vaikeuksissa olevien maiden julkistalouteen, pankkeihin ja muihin instituutioihin ja sen, mikä on ollut investointien tuotto tähän mennessä. Varmat faktat jo toteutuneista tuotoista voidaan kuvata yhdellä oikealla ja totuudenmukaisella tavalla.

Epävarmaa on vain tulevaisuus. Suomalaisten ja muiden veronmaksajien jo saamat tuotot Kreikan kriisistä on hyvä julkistaa. Salailu varjostaa ikävästi koko eurokriisin hoitoa. On viisaampaa auttaa vaikeuksissa olevia EU-kansoja auttamaan itseään kuin hyötyä heidän hädästään objektiivista tietoa salaamalla.

TIMO KARJALAINEN

VALTIOTIETEIDEN MAISTERI

HELSINKI

Valtiolta kannattaa vaatia kilpailukykyä. 17.1.2013

<http://www.hs.fi/paivanlehti/17012013/mielipide/Valtiolta+kannattaa+vaatia+kilpailukyky%C3%A4/a1358319668692>

Tommi Uschanov väitti kolumnissaan (HS Sunnuntai 13. 1.), että valtion kilpailukykyä ei ole olemassa. Väärin. Julkinen valta eli tässä "valtio" kilpailee osaavasta työvoimasta ja pääomasta rakentaakseen edellytyksiä hyvälle yhteiskunnalle, kilpailulaji sekin.

Vain valtio voi luoda rationaalisen ja oikeamielisen yhteiskunnallisen pelisäännösten: lainsäädännön, julkisen hallinnon ja tuomiovallan sekä "kaksipäisen" viisaan verojärjestelmän, jossa yksi pää kerää verot kattavasti ja toinen pää käyttää ne "oikein".

Valtio voi ohjata, tukea ja kilpailuttaa yksityisiä ja julkisia tuottajia koulutuksessa, terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä lakisääteisen eläke- ja muun sosiaaliturvan toimeenpanossa. Valtio kaavoittaa yhdyskuntia, kehittää infrastruktuuria sekä puolustaa maata ja yleistä järjestystä. Valtio voi minimoida koulutuksen, tiedon ja taidon avulla korruptiota, tehotonta ja kalliista byrokratiaa sekä (o)saamattomuutta.

Valtion tehtäviä ei pidä ulkoistaa yrityksille tai delegoida vieraalle vallalle. Siksi valtion kannattaa myös omistaa strategista kansallisvarallisuutta, suuria vesistöjä, ilma-alaa, maaperänsä tärkeimpiä rikkauksia hyödyntäviä yhtiöitä sekä energia-, liikenne-, viestintä- ja vesiyhtiöitä.

Kehittyneissä maissa sivistynyt valtio on itse asiassa määräävässä markkina-asemassa. Pohjoismaissa valtion menojen osuus bruttokansantuotteesta on ollut yli puolet noin 50 vuotta. Suomessa osuus oli 54,8 prosenttia vuonna 2011. Tuloksena on maailman onnellisimpia, kilpailukykyisimpiä ja koulutetuimpia ihmisiä. Suomessakin valtio on näihin vuosiin saakka toiminut varsin viisaasti, vaikka 1990luvun alun laman uhreista osaa kohdeltiin liian kovakouraisesti.

Viisas sivistysvaltio kilpailee tiedossa ja taidossa huolehtia luontevista tehtävistään yhteiskunnassa. Muuten valtio, sen kansalaiset ja sinne kotipesän tehneet yritykset eivät menesty; valtion kansalaisiin ja yrityksiin investoimat hyvin suuret varat valuvat hiekkaan. Moiseen hukkainvestointiin ei ole varaa.

Timo Karjalainen

valtiotieteiden maisteri, Helsinki

Kaikki eivät voi tavoitella suurinta tuottavuutta. 27.2.2013

<http://www.hs.fi/paivanlehti/27022013/mielipide/Kaikki+eiv%C3%A4t+voi+tavoitella+suurinta+tuottavuutta/a1361853851411>

Mika Malirannan ja Niku Määttäsen Vieraskynässä (HS 22. 2.) "Luova tuho kuuluu pohjoismaiseen malliin" oli ajatusvirhe kohdassa: "On jopa mahdollista, että kansantalouden tuottavuus pienenee, vaikka jokaisen yrityksen tuottavuus kasvaa. Näin käy, jos huonosti tuottavat yritykset kasvavat ja hyvin tuottavat yritykset pienenevät."

Tässä tilanteessa kansantalouden tuottavuuden kasvuvauhti on pienempi suhteessa idealistiseen tilanteeseen, mutta kasvaa kuitenkin. Tosielämässä kaikki yritykset ja työntekijät eivät voi kurotella maksimaalista tuottavuuskasvua.

Työvoimaa ja pääomaa tarvitaan myös toimialoilla, joissa tuottavuutta on mahdotonta lisätä yhtä nopeasti luonnon ja ihmisten asettamista syistä. Tällaisia toimialoja ovat esimerkiksi yksilölliset terveys-, sosiaali- ja muut hyvinvointipalvelut. Jos esimerkiksi terveyskeskuskäynnin, kotisairaanhoidajan tai parturikäynnin keskimääräistä kesto vähennettäisiin 15 minuutista viiteen minuuttiin, työn tuottavuus nousisi 200 prosenttia. Olisivatko ihmiset tyytyväisempiä?

Yksilöllisissä palveluissa voidaan lisätä työn tuottavuutta standardoitujen tietojärjestelmien ja teknologian avulla, mutta ei vain kilpailun, vaan myös julkisen vallan ja yksityisen sektorin rationaalisen yhteistyön ja työnjaon avulla.

Pohjoismaiden menestys nojautuu myös tähän periaatteeseen. Taustalla on David Ricardon nerokas suhteellisen edun teoria. Jokaisen kannattaa keskittyä siihen työhön, jossa on suhteessa omiin kykyihinsä ja työhaluihinsa hyvä.

Timo Karjalainen

valtiotieteiden maisteri, Helsinki